

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku**

Białystok, dnia 13 września 2011 r.

**Pan
Jarosław Zygmunt Dworzański
Marszałek Województwa Podlaskiego**

LBI-4101-02-01/2011
P/11/121

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku przeprowadziła w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego (zwanym dalej „Urzędem”) kontrolę realizacji „*Krajowego planu gospodarki odpadami 2010*” w zakresie likwidacji mogilników.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym 1 sierpnia 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Marszałkowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania Zarządu Województwa Podlaskiego w celu realizacji „*Krajowego planu gospodarki odpadami 2010*” w zakresie likwidacji mogilników. Urząd realizował jedno z zadań tego planu dotyczące monitorowania miejsc po zlikwidowanych mogilnikach, natomiast:

- niezrealizowano na terenie województwa podlaskiego „Krajowy plan gospodarki odpadami 2010” zakładającego likwidację mogilników do końca 2010 r.,
- niezapewniono zgodności powiatowych planów gospodarki odpadami z wojewódzkimi planami gospodarki odpadami w zakresie monitorowania miejsc po obiektach zlikwidowanych i poszukiwania dotychczas niezinventaryzowanych mogilników,
- przekazywano do Ministerstwa Środowiska, w latach 2010-2011, niepełne informacje o mogilnikach pozostających do likwidacji.

1. Na terenie województwa podlaskiego nie został zrealizowany „Krajowy plan gospodarki odpadami 2010” (zwany dalej „kpgo”) zakładający likwidację mogilników do końca 2010 r. Wg stanu na 30 czerwca 2011 r. do likwidacji pozostawało pięć rozpoznanych miejsc

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”

składowania przeterminowanych środków ochrony roślin wraz z opakowaniami („pśor”)², w miejscowościach Baciuty, Folwarki Tylwickie, Łapy, Majdan i Ryboły, z szacowaną do usunięcia masą 18,9 Mg pśor (4,2% tego rodzaju odpadów oszacowanych na terenie województwa podlaskiego na 450,5 Mg)³ oraz 16,4 Mg i 132,2 Mg - odpowiednio - skażonego gruzu i gruntu. W poszczególnych obiektach było od 0,47 Mg do 13,48 Mg pśor, w tym najwięcej w Baciutach, a w otoczeniu czterech z obiektów (poza Rybołami) występowało w gruncie przekroczenie dopuszczalnych wartości pestycydów..

W świetle *Wytycznych określających sposób prowadzenia działań polegających na likwidacji mogilników i rekultywacji terenów zdegradowanych składowaniem przeterminowanych środków ochrony roślin (według stanu prawnego na dzień 30 kwietnia 2009 r.)*⁴ Ministerstwa Środowiska, w kompetencji marszałków województw jest koordynacja procesu likwidacji przeterminowanych środków ochrony roślin zdeponowanych w mogilnikach oraz rekultywacji terenów. Według stanowiska Ministra Środowiska, marszałkowie powinni być organami właściwymi do realizacji programu likwidacji mogilników na terenie danego województwa⁵.

Główne przyczyny niedotrzymania terminu likwidacji mogilników do końca 2010 roku, to:

- a) brak środków na likwidację miejsc składowania pśor przez właścicieli nieruchomości, na których znajdowały się mogilniki (według przepisów art. 7 ust. 2 w związku z art. 3 ust. 3 pkt. 13 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁶, właściciele nieruchomości, jako domniemani posiadacze odpadów, są zobowiązani do ich unieszkodliwienia). W celu stworzenia możliwości do pozyskiwania środków na likwidację mogilników, Urząd zadbał o ujęcie tego zadania (zgodnie z postanowieniami kpg) w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010 (z lutego 2008 roku)⁷, w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009-2012 (z listopada

² na podstawie dokumentacji z prac poszukiwawczo-inwentaryzacyjnych przeprowadzonych w IV kwartale 2009 roku na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku

³ z których 431,6 Mg pśor usunięto w latach 2001-2005 przez starostów powiatowych przy udziale Wojewody Podlaskiego z pięciu obiektów: Anusin, Bielany, Dębniaki-Zbójna, Słochy Annapolskie, Wasosz

⁴ http://www.mos.gov.pl/arttykul/2641_przeterminowane_srodki_ochrony_roslin/9362_wytyczne_okreslajace_sposob_prowadzenia_dzialan_polegajacych_na_likwidacji_mogilnikow_i_rekultywacji_terenow_zdegradowanych_skladowaniem_przeterminowanych_srodkow_ochrony_roslin_wedlug_stanu_prawnego_na_dzien_30_kwietnia_2009_r.html

⁵ odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Środowiska na zapytanie poselskie nr 2408 Sejmu VI kadencji

⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm., zwanej dalej „ustawą o odpadach”

⁷ przyjęty przez Sejmik Województwa Podlaskiego uchwałą nr XV/161/08 z 3 marca 2008 r.

2009 roku)⁸, jak również w planie gospodarki odpadami powiatu białostockiego (niezlikwidowane do końca 2010 r. mogilniki znajdują się na terenie tego powiatu).

Urząd po trzynastu miesiącach od przejęcia przez samorząd województwa zadań organu ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami⁹ przypomniał właścicielom gruntów, na których znajdowały się niezlikwidowane trzy wówczas znane miejsca składowania psów (w Baciutach, Folwarkach Tylwických i Łapach) o konieczności likwidacji mogilników. Ponownie zwrócono się do tych samych właścicieli w maju 2010 roku (niezwłocznie po nieuzyskaniu środków na to zadanie przez RDOŚ), a następnie - w sprawie czterech mogilników (bez Ryboł) - w trakcie kontroli NIK (w maju 2011 roku);

b) brak środków w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku (dalej „RDOŚ”), która:

- w okresie od 14 października do 2 grudnia 2009 r. przeprowadziła prace poszukiwawczo-inwentaryzacyjne miejsc składowania psów i zlokalizowała mogilniki w Majdanie (1,29 Mg psów) i Rybołach (0,47 Mg psów), oszacowała inne niż dotychczas znane ilości psów w obiekcie w Baciutach (wzrost z 2,0 Mg do 13,48 Mg), w Folwarkach Tylwických (z 0,52 Mg do 13,48 Mg) i w Łapach (z 0,9 Mg do 1,37 Mg) oraz opracowała kosztorysy likwidacji wszystkich pięciu mogilników¹⁰. O trudnościach z szacowaniem kosztów likwidacji mogilnika informowała Urząd Gmina Łapy,
- w połowie 2009 roku wyszła z inicjatywą kompleksowej likwidacji wszystkich pięciu miejsc składowania psów. Mimo poparcia tej inicjatywy przez Zarząd Województwa, RDOŚ nie udało się pozyskać 825,5 tys. zł na ten cel, w tym 676,1 tys. zł z NFOŚiGW, z powodu braku 20,4 tys. zł na wkład własny, o uzupełnienie którego RDOŚ zabiegała bezskutecznie w gminach i w powiecie, na których terenie znajdowały się mogilniki oraz w WFOŚiGW. Wsparcie Urzędu w tej sprawie polegało na wystąpieniu do Prezesa tego Funduszu o zarezerwowanie środków na wkład własny RDOŚ;

c) brak inicjatywy Urzędu w zakresie kompleksowego zapewnienia likwidacji wszystkich mogilników na terenie województwa i pozyskania na ten cel środków

⁸ przyjęty przez Sejmik Województwa Podlaskiego uchwałą nr XXXVI/407/09 z 28 grudnia 2009 r.

⁹ od 1 stycznia 2008 r. na podstawie art. 19 pkt 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej (Dz. U. Nr 175, poz. 1462 ze zm.) organami ochrony środowiska m.in. w zakresie gospodarki odpadami na terenie województwa został sejmik województwa i marszałek, których zadania i kompetencje określają: ustawa o odpadach i prawo ochrony środowiska

¹⁰ środki na te prace pochodziły z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie („NFOŚiGW”) i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku („WFOŚiGW”)

ze źródeł zewnętrznych, spowodowany przekonaniem, że pozostały w tych obiektach jedynie niewielkie ilości odpadów, nie stanowiące istotnego zagrożenia dla środowiska oraz że likwidacja mogiłników to sprawa wyłącznie ich właścicieli. Właściciele gruntów, na których były mogiłniki (Gmina Łapy oraz podmioty prywatne lub osoby fizyczne) nie zakładali tych obiektów¹¹;

- d) niewypełnienie Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010 i Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009-2012 (zwanymi dalej „wpgo”) treścią wymaganą art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach¹² („ustawy o odpadach”). Wprawdzie w wpgo określono termin zakończenia likwidacji mogiłników, zgodny z postanowieniami kpgo (do końca 2010 r.) oraz wymieniono znane Urzędowi w czasie opracowywania wpgo trzy mogiłniki (w Baciutach, Folwarkach Tylwických i w Łapach), nie wskazano sposobu realizacji tego zadania. W świetle uregulowań art. 14 ust. 2 ustawy o odpadach¹³, w planach gospodarki odpadami powinny być określone m.in.: cele z podaniem terminów ich osiągnięcia, zadania zapewniające poprawę gospodarki odpadami, rodzaje przedsięwzięć i harmonogram ich realizacji, źródła finansowania i harmonogram rzeczowo-finansowy planowanych działań. Przy tym, do czasu zakończenia kontroli NIK, Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009-2012 nie został uzupełniony o dwa mogiłniki w Majdanie i Rybołach, zinwentaryzowane w IV kwartale 2009 roku. W świetle postanowień art. 16 ustawy o odpadach, przedsięwzięcia związane z unieszkodliwianiem odpadów mogą być realizowane z udziałem środków funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, o ile zostały ujęte w planie gospodarki odpadami.

2. Urząd niewłaściwie zadbał o realizację „Krajowego planu gospodarki odpadami 2010” w zakresie poszukiwania dotychczas niezinwentaryzowanych miejsc składowania psór i monitorowania miejsc po mogiłnikach zlikwidowanych. Wprowadzono zapisy o poszukiwaniu miejsc składowania psór do wpgo, ale:

- nie kwestionowano ich braku w dziewięciu opiniowanych w latach 2008-2010 projektach powiatowych planów gospodarki odpadami i braku w trzech projektach dotyczących terenów, na których mogiłniki zostały zlikwidowane w latach 2001-

¹¹ w Baciutach, Folwarkach Tylwických był to obiekt po byłym PGR w Ignatach, w Łapach po Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Łapach, a w Rybołach po Gospodarstwie Agro-Drób Sp z o.o. w Rybołach. Wg informacji właściciela, w Majdanie Lasy Państwowe złożyły psór na prywatnej działce

¹² Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.

¹³ Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.

2005 (powiaty grajewski, łomżyński i siemiatycki), zapisów o konieczności prowadzenia monitoringu miejsc po likwidacji tych obiektów. W świetle art. 15 ust 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach¹⁴, wojewódzkie plany gospodarki odpadami powinny być zgodne z krajowym planem gospodarki odpadami, a powiatowe plany gospodarki odpadami zgodne z wojewódzkimi,

- nie monitorowano, czy starostowie realizują zadanie poszukiwania dotychczas niezinventaryzowanych miejsc składowania psor i z jakimi efektami.

Skutkiem tego tylko dwa z 14 starostw ziemskich województwa podlaskiego uwzględniło w powiatowych planach gospodarki odpadami prowadzenie tych prac, a prowadził je jeden powiat.¹⁵

Zadanie z „Krajowego planu gospodarki odpadami 2010” dotyczące monitoringu miejsc po zlikwidowanych mogilnikach Urząd realizował w oparciu o

- informacje z Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska (dalej „WIOŚ”) o stanie pięciu mogilników zlikwidowanych w województwie podlaskim w latach 2001-2005 i realizacji przez WIOŚ badań monitoringowych na tych obiektach, uzyskane w związku z zapytaniem (w sierpniu 2008 roku i kwietniu 2009 roku) Ministra Środowiska,
 - opracowania WIOŚ dotyczące stanu środowiska na terenie województwa podlaskiego za lata 2007-2008 i 2009.
3. Urząd w trzech informacjach przekazanych do Ministerstwa Środowiska (w lutym 2010 r. wg stanu na 31 grudnia 2009 r., w lipcu 2010 wg stanu na 30 czerwca 2010 r. i w styczniu 2011 r. wg stanu na 31 grudnia 2010 r.) nie wykazał zlokalizowanego w IV kwartale 2009 roku przez RDOŚ mogilnika w Rybołach.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) podjęcie starań o likwidację mogilników istniejących na terenie województwa podlaskiego,
- 2) uwzględnienie w wojewódzkim planie gospodarki odpadami zinwentaryzowanych mogilników oraz zadań związanych z ich likwidacją,
- 3) przekazanie do Ministerstwa Środowiska informacji na temat mogilnika w Rybołach.

¹⁴ Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.

¹⁵ z informacji otrzymanych w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK ze starostw powiatowych województwa podlaskiego wynika, że: starosta bielski i suwalski uwzględnili w ppgo prowadzenie prac poszukiwawczych dotychczas niezinventaryzowanych mogilników, a prace w tym zakresie prowadzono tylko na terenie powiatu bielskiego

* * *

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK zwraca się do Pana Marszałka o przedstawienie w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonaniu wniosków bądź o działaniach podjętych na rzecz realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Marszałkowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
w Białymstoku
Barbara Chilińska